

A Magyar Szabadalmi Hivatal 2004. évi hatósági munkájának mérlege

A Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) a 2004. évben is elismert színvonalon érvényesítette a **nemzeti iparjogvédelmi hatósági tevékenység** (szabadalom, használati és formatervezési mintaoltalom, növényfajta-oltalom engedélyezése, védjegyek és földrajzi árujelzők lajstromozása) mennyiségi és minőségi követelményeit a nemzetközi elvárásokkal összhangban.

Az MSZH átfogó, hatékony és kezdeményező módon töltötte be a szellemi tulajdon védelmével (az iparjogvédelemmel és a szerzői joggal) összefüggő **joggyakorlat-elemző és jogszabály-előkészítő feladatkört**. Az MSZH-ban folyó jogszabály-előkészítés 2004-ben döntően az Európai Unióhoz való csatlakozással összefüggő kodifikációra összpontosult.

2004. május 1-jén a Magyar Köztársaság az Európai Unió tagállama lett, és részévé vált az EU belső piacának. Az iparjogvédelem területén emiatt szükségessé váló eljárási, szervezési és infrastrukturális feltételeket sikerült megteremteni. Az MSZH a szellemi tulajdon védelmének kiemelt területein (Európai Szabadalmi Egyezmény, közösségi védjegy-, illetve designoltalmi rendszer, szerzői-jog-harmonizáció) hozzájárult hazánk sikeres **európai integrációjához**, és elvégzi a tagállami működésből eredő feladatokat, összhangban Magyarország érdekeivel.

A következő néhány adat az MSZH iparjogvédelmi hatósági tevékenységének eredményeit szemlélteti.

Nemzeti úton tett iparjogvédelmi bejelentések száma oltalmi formák szerint (2002–2004)

Oltalmi forma	2002	2003	2004
Szabadalom	5 906	4 810	2 657
Formatervezési minta	444 (1140 minta)	390 (1150 minta)	371 (1290 minta)
Használati minta	351	316	296
Védjegy	5 944	5 677	5 119
Földrajzi árujelző	2	6	5
Növényfajta-oltalom	0	85	58
SPC	0	0	84
Összesen	12 674	11 284	8 590

A nemzeti úton tett iparjogvédelmi bejelentések számának alakulására hatással volt Magyarországnak az Európai Szabadalmi Egyezményhez (ESZE) történt 2003. január 1-jei csatlakozása, hazánk európai integrációja és az USA csatlakozása a védjegyek nemzetközi lajstromozására szolgáló, ún. madridi rendszerhez. A hazai bejelentők számának viszonylagos állandósága mellett az egyes oltalmi formákban több külföldi bejelentő nem közvetlenül Magyarországon, az MSZH-nál tesz bejelentést, hanem pl. szabadalmak esetében az ESZE keretében az európai szabadalmi bejelentésében hazánkat megjelölve igényel oltalmat Magyarország területére. A bejelentők az európai uniós csatlakozással 2004. május 1-jétől közösségi oltalmat is igényelhetnek a növényfajta-oltalom, a közösségi védjegyoltalom, a közösségi formatervezési mintaoltalom és a földrajzi árujelző-oltalom esetében. A nemzeti úton tett növényfajta-oltalmi bejelentések mellett a hazai bejelentők közvetlenül nyújtottak be 18 bejelentést a Közöségi Növényfajta Hivatalhoz. A formatervezési mintaoltalmi bejelentések csökkenésével szemben az egy bejelentésben foglalt minták növekvő száma (1290 db) mutatja, hogy a bejelentők egyre nagyobb hányada él a több mintát tartalmazó bejelentés lehetőségével.

Nemzeti és nemzetközi bejelentések összesített adatai (2002–2004)

Bejelentések száma	2002	2003	2004
Nemzeti úton	12 647	11 284	8 590
Nemzetközi úton	99 077	101 762	101 983*
Összesen	111 724	113 046	110 573*

* Becsült adat

Az érvényben lévő nemzeti oltalmak 2004-ben

Szabadalom	9 513
Használati minta	1 145
Védjegy	46 986
Formatervezési minta	2 450
Földrajzi árujelző	40

Az EU-csatlakozásból adódó új feladatok

Az európai uniós csatlakozás folytán a közösségi védjegy- és mintaoltalmi hatóság, az OHIM előtti eljárásokban lajstromozott **közösségi védjegyek és formatervezési minták oltalma kiterjed Magyarországra is**. Ebből adódóan jelentős ügyviteli és nyilvántartási, valamint kutatási feladatok hárulnak az MSZH-ra. Az európai integrációval Magyarország egyben jogot nyert arra is, hogy az MSZH a közösségi védjegyek és közösségi formatervezési minták tekintetében **átvevő hivatali feladatokat** is ellásson. 2004. május 1-je óta az MSZH-n mint átvevő hivatalon keresztül különböző magánszemélyek, illetve jogi személyek 38 db **közösségi védjegybejelentést** és 8 db **közösségi formatervezési mintaoltalmi bejelentést** nyújtottak be.

2004-ben Magyarország uniós csatlakozását követően 10 **közösségi földrajzi árujelző** iránti bejelentés érkezett, amelyeket a megfelelő vizsgálatok elvégzése és a határozatok meghozatala után az MSZH továbbított a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumhoz.

A nemzetközi együttműködésből adódó feladatok

- Az Európai Szabadalmi Hivatalnál szerzett oltalom magyarországi érvényesítése céljából az európai bejelentés igényponjainak fordítását 7 esetben, az európai szabadalmak fordítását pedig 11 esetben nyújtották be az MSZH-hoz. Az európai szabadalmak magyarországi hatályba lépése iránti kérelmek száma az elkövetkező években várhatóan jelentős mértékben növekedni fog. A magyar bejelentők egyelőre kevéssé használják ki az európai szabadalmi bejelentések megtehető lehetőségeit, hogy ezek az MSZH-nál mint átvevő hivatalnál is benyújthatók.

2004-ben a magyar bejelentők mindössze 5 európai szabadalmi bejelentést nyújtottak be az MSZH-n mint átvevő hivatalon keresztül.

- Az ENSZ Szellemi Tulajdon Világszervezete, a WIPO által irányított nemzetközi szabadalmi együttműködési rendszer (PCT) keretében az MSZH-n mint átvevő hivatalon keresztül a magyar bejelentők által benyújtott nemzetközi (PCT) bejelentések száma 2004-ben 124 volt.

Az iparjogvédelmi és szerzői jogi kultúra fejlesztése

Az MSZH az iparjogvédelmi tudatosság elmélyítése érdekében több évtizedes tudatos oktatáspolitikai tevékenységével járul hozzá a szellemi tulajdon-védelmi ismeretek gyarapításához. A szellemi tulajdon-védelmi tudatosság fejlesztését segítik elő a következő programok is. Az MSZH az ország legjelentősebb felsőoktatási intézményeivel mint tudáscentrumokkal együttműködési megállapodásokat kötött az elmúlt években. Az MSZH a Magyar Tudományos Egyesületek Szövetsége (MTESZ), valamint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara területi szerveivel közösen **iparjogvédelmi információs pontokat** működtet. A kis- és középvállalkozások, egyéni feltalálók, kutatók és oktatók részére nyújt szolgáltatást és szabadalmi információt a 2004 októberében a Miskolci Egyetemen megnyílt PATLIB Központ, amelyet a nyugat-magyarországi, majd a dél-magyarországi régióban a tervek szerint újabb központok követnek.¹

A kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi kultúrájának fejlesztésére szolgál a Hivatal által kidolgozott, ún. VIVACE Program.²

Elkészült a hatástanulmány a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat³ gazdasági hatásairól

A Hírlevél 2004. évi 4. száma több szempontból is bemutatja a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságára vonatkozó kérdéseket, a szoftverpiaci tendenciákat, a szabadalmi oltalom és a szerzői jogi védelem szabályait.⁴ (A Hírlevélben megjelent ismertetések mellett további tanulmányok is megismerhetők a Magyar Szabadalmi Hivatal honlapján – www.mszh.hu.)

E cikkben a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat gazda-

sági hatásairól az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (EKTB) részére készült hatástanulmány főbb megállapításait mutatjuk be. Az EKTB részére készített tanulmány nemcsak a hazai, hanem az európai hatástanulmányok megállapításait is feldolgozta. A hazai helyzetről a GKIE NET Internetkutató és Tanácsadó Kft., a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület (MIE), a Magyar Feltalálók Egyesülete, valamint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) készített hatástanulmányt.

¹ Lásd: „Létrejött az országos iparjogvédelmi információs hálózat” című cikk – Hírlevél 2004. évi 3. szám 5. oldal

² Lásd: „VIVACE Vállalkozói Iparjogvédelmi Versenyképességet Alapozó Cselekvési Program” című cikk – Hírlevél 2004. évi 2. szám 1. oldal

³ Lásd: „A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat” című cikk – Hírlevél 2004. évi 3. szám 10. oldal

⁴ Lásd: „Néhány gondolat a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról” – Hírlevél 2004. évi 4. szám 4–8. oldal

Az irányelvjavaslat főbb gazdasági céljai:

- a jogbiztonság erősítése és ezzel a gazdasági döntésekhez szükséges kiszámíthatóság megteremtése;
- az egyes tagállamok joggyakorlatában jelentkező különbségek megszüntetésével az egységes belső piac zavartalan működésének a biztosítása;
- az európai informatikai ipar versenyképességének erősítése a világpiacon, főként amerikai és japán versenytársaikhoz képest;
- az innováció és az alkotótevékenység ösztönzése a fontos csúcstechnológiai területen.

Az irányelvjavaslat tényleges jogi tartalma

Az irányelvjavaslattal kapcsolatos vitákban nemegyszer szembeállították a szabadalmi oltalmat és a szerzői jogi védelmet. Ezért az irányelvjavaslat jogi tartalmával kapcsolatban hangsúlyozni kell a következőket:

- Az irányelvjavaslat nem „szoftverszabadalmi” tervzet, nem vezeti be a szoftver szabadalmazhatóságát, hanem kizárja azt.
- Az irányelvjavaslat szövegezése nem hagy értelmezési bizonytalanságot és nem nyit „kiskapukat” a szoftver szabadalmazhatósága felé. Az irányelvjavaslat alapján egyértelmű, hogy algoritmus, üzleti módszer vagy pusztán adatfeldolgozás sem szabadalmaztatható.
- Az irányelvjavaslat nem teszi lehetővé a műszaki jelleget nélkülöző találmányok szabadalmazását, éppen ellenkezőleg, műszaki hozzájárulást követel meg. Az irányelvjavaslat értelmében „egy számítógéppel megvalósított találmány nem tekinthető műszaki hozzájárulást tartalmazónak pusztán azon az alapon, hogy számítógép, számítógépes hálózat vagy más programozható berendezés használatával jár.”
- Az irányelvjavaslat nem követi az amerikai példát, hanem ebben gátolná meg az Európai Szabadalmi Hivatalt (az ESZH-t). Az irányelvjavaslat célja a status quo megőrzése. Az ESZH ugyanis nem folytat az Európai Szabadalmi Egyezményvel ellentétes joggyakorlatot.
- A szoftver szerzői jogi védelme nem zárja ki a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmi oltalmát; ez a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) TRIPS-egyezményéből sem következik.

A tanulmány megállapítja, hogy a szabadalom nem gátolja az innovációt, a kutatási-fejlesztési célú cselekményeket vagy a non-profit tevékenységet sem általában, sem az információs és kommunikációs technológia (IKT) területén.

A szabadalmi oltalomból folyó kizárólagos hasznosítási jog nem terjed ki a találmány tárgyával kapcsolatos kísérleti célú cselekményekre, sem pedig a gazdasági tevékenység körén kívül eső cselekményekre.

A tanulmány az irányelvjavaslat pontos tartalmának ismertetése mellett oszlatta el a köztudatban élő félre-

értéseket. A tanulmány különböző szempontok szerint hasonlította össze a szabadalmi oltalmat és a szerzői jogi védelmet, valamint részletes számítások alapján elemezte a gazdasági hatásokat.

Költségek

A szabadalmi oltalom megszerzésének költségigényével kapcsolatos véleményekkel szemben a tanulmány megállapítja, hogy az eljárás díjai nem technológia specifikusak, hanem valamennyi műszaki területen azonosak. A szabadalmi oltalom megszerzésének és fenntartásának díjai nem zárják ki az egyéni feltalálókat (szoftverfejlesztőket), illetve a kis- és középvállalkozásokat a szabadalmaztatás lehetőségéből.

A hatástanulmány a két különböző oltalmi forma költségeinek összehasonlításánál megállapítja, hogy a szerzői jogra épülő üzleti modellben sem a szabad, sem a nyílt forráskódú szoftver nem jelent ingyenességet. A szabad szoftverre, illetve a nyílt forráskódú szoftverre épülő üzleti modellek azt igénylik a felhasználtól, hogy számos külön szolgáltatást (karbantartás, tanácsadás, javítás, egyéb kiegészítő, támogató szolgáltatások stb.) saját költségén maga vegyen igénybe. E szerződési modellek abban azonosak, hogy kizárnak bármiféle jog- és kellékszavatosságot a szoftverrel kapcsolatban és ugyancsak kizárják a fejlesztő felelősségét a szoftver hibái miatt bekövetkezett károktól.

Az irányelvjavaslat hatása a magyar IKT szektorra

A megkérdezett magyar vállalkozások többnyire a „szoftverszabadalmakat” ítélik aggályosnak és számukra hátrányosnak, de nyilvánvalóan nincsenek tisztában azzal, hogy az irányelvjavaslat a „szoftverszabadalmakat” nem bevezeti, hanem éppenséggel kizárja, és valójában a számítógéppel megvalósított találmányok oltalmazásának feltételeit szabályozza.

Az irányelvjavaslat tárgyával és céljával kapcsolatos félreértések következménye az is, hogy a potenciálisan érintett vállalkozások körét a valóságosnál jóval szűkebben vonják meg, abból a téves feltételezésből kiindulva, hogy az irányelvjavaslat csupán a „szoftveripart”, a szoftverfejlesztés helyzetét befolyásolja. A számítógéppel alkalmazott találmányok és a rájuk vonatkozó szabadalmi bejelentések elsősorú többsége nem a szűk értelemben vett szoftveriparból származik, hanem más iparágakban születik.

A GKIeNET Kft.-nek a szoftverfejlesztő, -forgalmazó, -tanácsadó cégek körében készített felmérése is megerősíti azt, hogy a szoftvercégek kevésbé érzik érintettnek magukat a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmaztatásának kérdésében, mint ahogy az a „szoftver” szabadalmakra gondolva várható lenne.

A MKIK felmérése is azt állapította meg, hogy „a beérkezett válaszok a szoftverek szabadalmazhatóságából adódó problémákra, az abból adódó esetleges versenyhátrányra hívják fel a figyelmet. A vállalkozások részéről beérkezett vélemények alapján elmondható, hogy egyetlen olyan félelem van, amelytől tartanak a megkérdezettek, ez pedig a szoftverek (számítógépi programok) esetleges szabadalmazhatóságára vonatkozik.”

A hazai hatásokat a Magyar Feltalálók Egyesülete (MAFE⁵) alapvetően a versenyképesség oldaláról közelíti meg és véleménye szerint: „A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmi oltalma az Európai Unióban és Magyarországon a versenyképesség szempontjából szükségszerű.”

A Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői jogi Egyesület (MIE) „a maga részéről a direktíva elfogadását szükségesnek és hasznosnak tartja, mert az elősegíti a befektetéseket, növeli a versenyképességet és a jogbiztonságot, valamint védi az érintett iparokat a ténylegesen tartalmatlan (amerikai) monopoljogoktól azok európai elutasítása által.”

A GKIE NET Kft. hatástanulmánya szerint „Az összes cég körében az uniós direktíva tervezet támogatóinak száma és gazdasági súlya nagyobb az azt ellenzőkénél, habár az irányelvről már korábban értesült cégek vezetői között a támogatottság és az elutasítás nagyjából azonos. Figyelembe véve a nagyfokú tájékozatlanságot a direktíva tervezet tényleges szövegéről, jelentéséről, melyet a felmérési eredmény is megerősít, a jogszabálytervezet elfogadása valószínűleg összességében neutrális, enyhe pozitív hatással fog járni a vizsgált magyarországi kis és közepes szoftvercégek működésére.”

A GKIE NET Kft. szerint a tapasztalatok alapján a szoftvercégeken túl a gépgyártás és elektronikai termékek gyártásának ágazatába tartozó cégek is érintettek a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságát illetően.

Ezért a GKIE NET Kft. a szoftvercégeken túl vizsgálta a TOP 100, illetve TOP 200 című kiadványokban szereplő, a témában releváns vállalatok, valamint a nem a 72.20-as TEÁOR szakágazatba tartozó szoftvercégek véleményét is, melyet a következő adatok szemléltetnek.

A direktíva tervezet támogatóinak és ellenzőinek gazdasági súlya a TOP 100–200 releváns cégek körében

	Támogatja	%	Nem támogatja	%	Indifferens*	%	Összesen	%
Foglalkoztatottak száma	10 895	42%	1 198	5%	13 735	53%	25 831	100%
Árbevétel (millió Ft)	1 246 462	52%	72 877	3%	1 083 250	45%	2 402 589	100%

* a GKIE NET Kft. ebbe a kategóriába azon cégeket sorolta, amelyek nem nyilvánítottak véleményt a kérdésben, akár azért, mert nem is ismerték a direktíva tervezetét, akár azért, mert nem tudtak, vagy nem akartak a kérdésben álláspontot kialakítani.

A GKIE NET Kft. hatástanulmányában az irányelvjavaslat elfogadását támogató és ellenző cégek jellem-

zőinek megoszlását a következő táblázatok szemléltetik:

Hogyan fogja befolyásolni az irányelvjavaslat elfogadása a cég teljesítményét (teljes sokaságra vetítve, KSH adatok alapján, 10 fő feletti cégek)

	Cégek száma	%	Foglalkoztatottak száma fő	%	Árbevétel M Ft	%
Nagyon negatívan	16	5%	590	7%	18 067	10%
Negatívan	33	10%	1 014	11%	18 894	11%
Pozitívan	34	10%	444	5%	11 908	7%
Nagyon pozitívan	16	5%	430	5%	18 050	10%
Nem befolyásolja + NV/NT	249	72%	6 360	72%	108 224	62%
Összesen	348	100%	8 839	100%	175 142	100%

⁵ MAFE-tanulmány: www.inventor.hu/hirek/hu/friss/hatastanu.pdf

**Az irányelvjavaslat elfogadását támogató és ellenző cégek és jellemzőiknek megoszlása
a 72.10 és 72.20 szakágazatokban**

(teljes sokaságra vetítve, KSH adatok alapján, 10 fő feletti cégek)

	Cégek száma	%	Foglalkoztatottak száma fő	%	Árbevétel M Ft	%
Teljes mértékben támogatja	79	23%	1 376	16%	24 517	14%
Inkább támogatja	77	22%	2 415	27%	52 067	30%
Nem tudja, nincs véleménye	124	36%	3 039	34%	40 641	23%
Inkább ellenzi	42	12%	1 052	12%	33 614	19%
Teljes mértékben ellenzi	26	8%	957	11%	24 303	14%
Összesen	348	100%	8 839	100%	175 142	100%

Az IT-szektor a magyar nemzetgazdaság egyik versenyképes, fejlődésben lévő, innovatív és exportorientált ágazata, amely képes helytállni az EU egységes piacán folyó kiélezett versenyben is. A hazai IT-szektor a jelenleg hatályos európai és hazai szabadalmi jogi szabályok mellett tudta elérni e magas fejlettségi fokot. Mivel az irányelvjavaslat e jogi környezetben nem hozna változást, nincs ok annak feltételezésére sem, hogy az irányelvjavaslat elfogadása esetén e fejlődés megtorpánna. Azzal tehát, hogy az irányelvjavaslat a versenyképességet erősítené, és az innovációt serkentené ebben a szektorban, a nemzetközi összehasonlításban is fejlettnak mondható hazai ipar érdekeit is jól szolgálná.

Az ICEG Európai Központjának felmérése is arra a következtetésre jutott, hogy „az info-kommunikációs ipar súlya az újonnan csatlakozott országok többségében elmarad az EU-15 átlagától. Ez alól kivétel Málta, Észtország, Magyarország és Szlovénia, köszönhetően a jelentős külföldi tőkebefektetésnek, illetve a szoftvergyártás esetében a hazai termelői kapacitások meglétének. Ezekben az országokban az IT-ágazat jelentős szerepet játszik az exportban, a foglalkoztatásban és a töképeződésben. Magyarország egyike azon új tagállamoknak, ahol mind a hardver, mind a szoftverágazat jelentős gazdasági súllyal bír.”

A GKINET Kft. hatástanulmánya szerint is: „Magyarország térségi szinten fejlett szoftverpiaccal és szoftverfejlesztő ágazattal rendelkezik. Magyarországon komoly hagyományai vannak a szoftverfejlesztésnek, és számos magyar származású szakember járult hozzá a világszerte használt programok kifejlesztéséhez. Magyarország bizonyos részterületeken regionális vezetővé vált. Magyarország szoftverpiaca 2003-ban majdnem hatszor olyan gyorsan növekedett euróban számolva, mint az EU piaca. Habár az EITO előrejelzése szerint a szoftverek értékesítésének növekedési üteme csökkenni fog Közép-Kelet-Európában és növekedni az unióban, a két régió közötti jelentős dinamikus különbség fennmarad.”

Az EKTB részére készített hatástanulmány többek között a következő intézkedéseket javasolja az irányelv kedvező hatásainak fokozása érdekében:

- hazai IKT-szektor, illetve szoftverfejlesztőket megcélzó tájékoztató-felvilágosító „kampány” az irányelvjavaslattal és általában a szabadalmi rendszer előnyeivel kapcsolatban;
- a kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi tevékenységének megerősítése az MSZH VIVACE-programjával és egyéb eszközökkel;
- a szabadalmaztatás költségeinek csökkentése Európában (pl. a fordítási követelmények enyhítésével);
- a külföldi oltalomszerzés és -fenntartás költségeinek a jelenleginél nagyobb mértékű támogatása⁶;
- a szabad szoftverek esélyegyenlőségének biztosítása a Magyar Információs Társadalom Stratégiával összhangban.

A magyar információs és kommunikációs technológiai (IKT) szektor viszonylagos fejlettségére és innovációs potenciáljára figyelemmel az várható, hogy az irányelvjavaslat elfogadása esetén a hazai vállalkozások versenyképessége is javulni fog. A szabadalmi statisztikai adatok is azt valószínűsítik, hogy az irányelvjavaslat elfogadása kedvezően hatna a hazai innovatív vállalkozások működésére ezen a technikai területen.

Az irányelvjavaslathoz fűződő hatások megvizsgálása és áttekintése után összegzésképpen megállapítható, hogy a javaslat összhangban áll a magyar nemzetgazdaság, azon belül a nemzetközileg is versenyképesnek, innovatívnak és fejlettnak mondható IKT-szektor érdekeivel. Az irányelvnek az Európai Unió Tanácsában kialakított szöveggel való elfogadása összességében kedvező hatást gyakorolna a magyar gazdaságra – az irányelvjavaslat céljaival megegyezően.

Dr. Szabó Ágnes

⁶ Lásd: az egyes iparjogvédelmi oltalmak megszerzésének és fenntartásának a magyar találmányok külföldi bejelentése célú előirányzatból történő támogatásáról szóló 9/2003. (II.28.) GKM rendeletet

**A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/ EK irányelv
átültetésének hatása hazai jogszabályainkra**

A Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács két tagja, dr. Faludi Gábor és dr. Bacher Vilmos tanulmányt készített a **szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK** európai parlamenti és tanácsi irányelv szabályai és a vonatkozó magyar jogszabályi rendelkezések összehasonlításáról. A tanulmány a közösségi és a hazai rendelkezések elemzése alapján javaslatokat is megfogalmaz a szellemi tulajdonvédelmi törvények, a polgári perrendtartás és a végrehajtási szabályok módosítására.

A Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács 2004. évi decemberi ülésén határozatot hozott a tanulmány közzétételéről, valamint a hazai jogalkotási feladatok meghatározását, illetve a javasolt módosítások indokoltságának megítélését elősegítő hatásvizsgálat készítéséről.

Hírlevelünk terjedelme csak a tanulmányról készült összefoglaló közlését teszi lehetővé, de a **tanulmány teljes szövege** megjelenik az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2005. évi áprilisi számában, és [elérhető a Magyar Szabadalmi Hivatal honlapján](http://www.mszh.hu) (www.mszh.hu) is.

A közösségi irányelvnek megfelelő hazai jogi szabályozás kialakításának érdekében a Magyar Szabadalmi Hivatal és a Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács lehetőséget teremt a tanulmánnyal és az abban foglalt javaslatokkal kapcsolatos vélemények, észrevételek megismerésére. Ezért kérjük, jutassák el azokat a Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács Titkárságára (Pf. 552. 1370 vagy agnes.szabo@hpo.hu címekre).

Az irányelv célja

A 2004/48/EK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) célja, hogy az egyes tagországokon belül a nemzeti jogok lényegileg azonos hatékonysággal biztosítsák a szellemi tulajdonjogok érvényesítését annak érdekében, hogy a jogok az európai belső piacon azonos védelmet élvezve a versenyképességet, a kreativitást, a beruházási kedvet fokozzák, és elkerülhető legyen a verseny torzulása. Az egyes tagállamok között a jogok érvényesíthetősége tekintetében mutatkozó egyenlőtlenségek akadályozzák, hogy a szellemi tulajdon azonos szintű védelmet élvezzen az egyes tagállamokban és ez hátrányosan hat az európai belső piacra. Ezért az Irányelv célja, hogy közelítse az egyes jogrendszereket, és a belső piacon belül magas szintű, egyenértékű, és egynemű azonos szintű védelmet teremtsen. Az Irányelv rendelkezései közvetlen vagy közvetett gazdasági vagy kereskedelmi előnyt eredményező, kereskedelmi mértékű tevékenységekkel kapcsolatos jogvédelemre vonatkoznak, és nem jelenthetnek hátrányt a kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen eljáró végfogyasztókra nézve.

Az Irányelv rendelkezései nem érintik azt, hogy az egyes tagországok jogrendszerében a szellemi tulajdonjogok jogosultjai számára kedvezőbb rendelkezések érvényesüljenek mint amely a közösségi jogban, valamint a különböző ország nemzeti jogában irányadó.

Az Irányelv általános elvként mondja ki, hogy a tagállamoknak gondoskodniuk kell a jogérvényesítést elősegítő intézkedésekről, eljárásokról és jogorvoslati lehetőségekről.

Az eljárásokkal szemben a követelmény, hogy azok legyenek: tisztességesek, méltányosak, ne legyenek szükségtelenül bonyolultak vagy költségesek, és ne tartalmazzanak méltánytalan határidőket, illetve indokolatlanul ne húzódjának el.

Követelmény továbbá, hogy a szabályozás legyen hatékony, arányos, visszatartó erejű és ne gátolja a jogszerű kereskedelmet, és adjon védelmet a visszaélésekkel szemben.

Az Irányelv 21. Cikke értelmében az egyes tagállamok 2006. április 29-éig kötelesek hatályba léptetni az Irányelvnek megfelelő jogszabályi rendelkezéseket. Az Európai Unió Bizottságát tájékoztatni kell az Irányelv átvételéről.

2006. április 29-ét követő három éven belül az egyes tagállamoknak a Bizottság részére jelenteniük kell az Irányelv alkalmazásánál szerzett tapasztalataikat.

A tanulmány következtetései

Az Irányelv kötelező előírása alapján a hazai eljárásjogi szabályok vonatkozásában levonható következtetések az alábbiak:

Az Irányelv gyors, hatékony, visszatartó erejű intézkedéseket követel meg. Ennek az eljárásjogi előfeltételeit kell megteremteni.

A tanulmány szerint a jelenlegi hazai szabályozás az alábbi okokból nem felel meg az Irányelvben szabályozott követelményeknek.

Az **ideiglenes intézkedésekre** vonatkozó rendelkezések nem tekinthetők a szellemi tulajdon szempontjából testre szabott szabályozásnak, mivel e rendelkezések úgy alakultak ki, hogy a Polgári perrendtartást módosító 1995. évi LX. tv. a Pp. 156. §-át úgy módosította, hogy az a szellemi tulajdon sérelmére elkövetett bitorlásokra alkalmazhatóvá váljék. Ezt megelőzően az ideiglenes intézkedés szabályozása elsődlegesen tartási, járadékfizetési, birtokháborítási kérdésekre vonatkozott, és az 1995. évi módosítás új szövegezése lényegileg a

szellemi tulajdon oltalmára modellezett követelményekből fakad. [Ennek előzménye volt, hogy a Legfelsőbb Bíróság egy adott szabadalmi ügyben az ideiglenes intézkedést a Pp. 156. §-a alapján rendelte el (Pf.IV.20.801/1990. május.9.)]. E rendelkezések egészültek ki a TRIPS-nek megfelelő, az anyagi jogszabályokba átültetett rendelkezésekkel.

A szellemi tulajdoni törvényekben meghatározott és a Pp.-ben található szabályok együtt hatnak.

A Pp. 156. §-ának (1) bekezdése az ideiglenes intézkedés elrendelésének egyik lehetséges előfeltételeként jelölte meg a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelmét.

A speciális rendelkezés lényege, hogy a szellemi tulajdon igazolt jogosultja részére vélelmezi e különös méltánylást érdemlő jogvédelmet, ha a kérelmet a bitorlást megkezdésétől számított 60 napon belül, illetve a bitorlásról és a bitorló személyéről történt tudomásszerzéstől számított 60 napon belül terjeszti elő.

E rendelkezés tehát, az ideiglenes intézkedés elrendelésének előfeltételeit a Pp. 156. §-ának (1) bekezdésében foglaltakhoz képest nem érinti, hanem az e törvényben meghatározott határidőn belül történt kérelem-előterjesztés esetére az ideiglenes intézkedés érvényesítését, megalapozottságát, indokoltságát megkönnyíti azáltal, hogy megdönthetetlen vélelmet állít fel a különös méltánylást érdemlő jogvédelem fennállásának vonatkozásában az igazolt jogosult javára.

A szellemi tulajdonjog sérelmére elkövetett bitorlás esetére tehát, a hazai jogrendszer a vélelmi helyzet beiktatásával a kérdést az ideiglenes intézkedésre vonatkozó általános szabályozás körébe vonja azzal, hogy

- bitorlási esetekben a bíróság az ideiglenes intézkedés tárgyában soron kívül, de legkésőbb az ilyen kérelem előterjesztésétől számított 15 napon belül határoz;
- az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzés elleni fellebbezést a II. fokú bíróság soron kívül bírálja el. Az I. és II. fokú eljárás közötti megkülönböztetésből tehát következik, hogy a II. fokú bíróság esetében a soronkívüliség meghaladhatja a 15 napot.

Más szóval tehát, a szerzői jogi törvény és az egyes iparjogvédelmi oltalmi formákat szabályozó törvények ideiglenes intézkedéssel kapcsolatos rendelkezései nem tartalmazzak e körben általános eljárásjogi rendelkezéseket, csupán megállapítanak a szellemi tulajdonjogok vonatkozásában olyan speciális eseteket, amelyek mint előfeltételek megvalósulása esetén a leírt vélelem keletkezik az ideiglenes intézkedést kérő jogosult javára. Ha az ideiglenes intézkedés egyéb, eljárásjogi törvénybeli feltételei is fennállnak, az ideiglenes intézkedést el kell rendelni.

Az Irányelv követelményei tehát, alaki jogi okokból is szétfeszítik a jelenlegi szabályozás kereteit, és az Irány-

elvhez közelítő szabályoknak megfelelő követelményrendszer a „szellemi tulajdoni” ideiglenes intézkedésre vonatkozó rendelkezések átfogó felülvizsgálatát igényli.

Ezért a tanulmány szerzőinek javaslatai arra irányulnak, hogy a szerzői jogi és iparjogvédelmi törvényekben elhelyezett előzetes bizonyítási és ideiglenes intézkedési tárgyú rendelkezések az alábbiak szerint módosuljanak:

- **A bitorlás miatt indítandó pert megelőző előzetes bizonyítás** kérdése. Tisztázandó, hogy a biztosítékadásra kötelezés mellett is lehetséges a keresetlevél benyújtása előtt előzetes bizonyítást elrendelni;

- **Ex parte eljárás alapján hozható ideiglenes intézkedés.** A Pp.156.§-a (4) bekezdésének meghatározása szerint a felek meghallgatása csak rendkívül sürgős szükség esetében, valamint akkor mellőzhető, ha a fél a meghallgatására kitézött határnapot, illetve határidőt elmulasztja.

E törvényi szabályozással szemben az ex parte eljárást arra az esetre nézve kívánja meg az Irányelv, amikor az intézkedés egyoldalú kérelemre történő elrendelésének elmaradása a jogosultra nézve helyrehozhatatlan hátrányt jelent.

A hatályos szabályozás szerint, ha a bíróság a felek meghallgatása nélkül dönt, az ideiglenes intézkedés elleni fellebbezés útján lehet jogorvoslatot kérni. Ezzel szemben az Irányelv követelményei értelmében, ha ex parte döntést hoz a bíróság, erről a másik felet haladéktalanul értesíteni kell és a másik fél kérésére a feleket meg kell hallgatni, és annak eredményétől függően lehet az intézkedést fenntartani, módosítani vagy visszavonni;

- **A tájékoztatásra kötelezés ideiglenes intézkedés alapján.** A jelenleg hatályos törvények nem zárják ki annak a lehetőségét, hogy a bíróság tájékoztatás adására kötelezze az alperest (Szjt. 94. § (1) d) pont, Szt. 35. § (2) b) pont, Vt. 27. § (2) c) pont), de ezt a szankciót a bírósági gyakorlat az ideiglenes intézkedés körében nem alkalmazza. A szerzők álláspontja szerint ezért szükség lenne annak kimondására, hogy a tájékoztatásra ideiglenes intézkedéssel is kötelezhető a jogsértő;

- Szükséges, hogy **bizonyíték-megőrzési intézkedésként** kérelemre sor kerülhessen kereskedelmi szintű jogsértés esetében – az üzleti titok megtartására figyelemmel – a jogsértő bank-, pénzügyi és kereskedelmi dokumentációjának rendelkezésre bocsátására, és biztosítási intézkedésként zárolást lehessen elrendelni a jogsértő bankszámláira és egyéb vagyonára is;

- Módot kell adni arra, hogy a bíróság ideiglenes intézkedéssel kötelezhessen a bitorlót a **jogsértő áruknak a kereskedelmi forgalomból történő visszahívására**

és a bíróság elrendelhesse a jogsértő áruknek a forgalomból való kivonását (az első intézkedésnek megfelelő igény nem létezik a hatályos jogban, a második döntést csak érdemi határozatban hozza meg a bíróság);

- Be kell vezetni a felek egyensúlya megtarthatósága céljából az ideiglenes intézkedés elrendelése helyett az **ellenbiztosíték adására kötelezést** kizárólag objektív jogsértés esetében az eset összes körülményeinek mérlegelése alapján;
- Hiányzik a hatályos jogból az arra irányuló szabály, hogy ha az ideiglenes intézkedést biztosíték adása mellett rendelték el, és az ideiglenes intézkedést hatályon kívül helyezik, a bíróság intézkedhet a **letétbe helyezett biztosítéknak a letétben tartásáról** abból a célból, hogy a letét az alperesnek járó kártérítés biztosítékául szolgáljon;
- Az ideiglenes intézkedésre vonatkozó **határozatok közzélése**. A bíróság az ideiglenes intézkedés tárgyában a kérelem előterjesztésétől számított legkésőbb 15 napon belül közli a felekkel írásban a határozatát; az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzés elleni fellebbezést a II. fokú bíróság a fellebbezés felterjesztésétől számított legkésőbb 15 napon belül bírálja el, és közli írásban határozatát a felekkel.

A végrehajtási szabályok módosítása

A tanulmány a szellemi tulajdonjogok érvényesíthetősége szempontjából részletesen elemzi a hazai végrehajtási jog vonatkozó rendelkezéseit. Ennek alapján arra a következtetésre jut, hogy végrehajtási jogunk nem veszi figyelembe azokat a speciális szempontokat, amelyek a szellemi alkotások jogvédelméhez fűződnek, és amely szempontokra az ideiglenes intézkedésre vonatkozó rendelkezések alapulnak. **Így jogrendszerünkben hiányoznak a végrehajtási jognak azok a rendelkezései, amelyek az ideiglenes intézkedésekben kifejezésre jutott bírói intézkedések gyors és hatékony megvalósulását elősegítik.** Ezek hiányában a jelenlegi helyzet kifejezetten hátrányos a jogosultak és előnyös a jogsértőre, aki nem kíván eleget tenni a kötelezettségének.

A fentiek alapján a tanulmány szerzői **javasolják a Vht módosítását** az alábbi tárgyakban:

- **Az Irányelv ismételtető (recurrent) bírság kiszabására lehetőséget adó szabályt követel meg.** Ez

hiányzik a Vht. elemzett rendelkezéséből. (Vht. 184/A. § (5) bekezdés).

- Szükséges lenne a Vht. olyan módosítása, amely a **szellemi tulajdoni jogsértés esetére a végrehajtási folyamatból a végrehajtót és a végrehajtást fogantató bíróságot kiiktatja.** A végrehajtó, valamint a végrehajtást fogantató bíróság közbeiktatására vonatkozó rendelkezések szükségtelenek, és a végrehajtási eljárást oly mértékben meghosszabbítják, hogy az megghiúsítja a jogharmonizáció célját.
- Szükséges lenne annak lehetővé tétele, hogy a **perben eljáró bíróság a végrehajtás elrendelésével egyidejűleg** azonnal közvetlen, megfelelő és kellő visszatartó erőt gyakorló **pénzbírságot szabhasson ki** mind a kötelezettel, mind pedig annak intézkedésre felelős vezetőivel szemben.

E javaslat összhangban van az 1996. évi LVII. tv. 90. § (2) és (3) bekezdéseinek a Gazdasági Versenyhivatal határozatának végrehajtására vonatkozó rendelkezéseivel¹, amelyek arra az esetre vonatkoznak, ha a végrehajtás a Versenytanács határozatában meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra irányul. Amennyiben a szellemi tulajdon területén is ennek megfelelő szabályozás érvényesül, úgy a Fővárosi Bíróság a nem teljesítés esetén a végrehajtási kérelem alapján kiszabásra kerülő pénzbírság mértékénél figyelembe veheti az eset körülményeit, a bitorló magatartás fenntartásának jelentőségét, és lehetővé tenné, hogy a bitorló magatartás további folytatása esetére felemelt bírság kiszabására kerüljön sor.

A javaslat nincs ellentétben a végrehajtási szabályok természetével, hiszen a Vht. ismeri a közvetlen bírósági letiltás intézményét (Vht. 24–31. §).

A tanulmány szerzői az **Irányelv átültetésével összefüggő jogalkotási feladatokat a következők szerint összegezték**

- a kötelező jellegű szabályok megfelelő beépítése a hazai jogrendszerbe;
- az Irányelv több, opcionális szabályának átültetése;
- a szellemi tulajdonjogok érvényesítésével kapcsolatos, anyagi jogszabályokban található eljárásjogi rendelkezések olyan módosítása, amely megkerülhetlenné és kötelezővé teszi a végrehajtható intézkedések gyors meghozatalát;
- a bírósági végrehajtási eljárás szabályainak a szellemi tulajdoni jogsértések speciális követelményeihez rendelt, gyors és hatékony végrehajtást biztosító módosítása.

¹ Tptv. 90. § (2) Ha a végrehajtás a versenytanács határozatában meghatározott cselekmény elvégzésére vagy meghatározott magatartásra (a továbbiakban: meghatározott cselekményre) irányul, a végrehajtást az eljáró versenytanács rendeli el, egyúttal végrehajtási bírságot szab ki, továbbá az önkéntes teljesítésre újabb határidőt állapíthat meg.

Változások a szellemi tulajdonjogot sértő vámárukkal szemben alkalmazható vámigazgatási intézkedésekre vonatkozó szabályozás terén

2004. év második felében **jelentős változásokat** könyvelhettünk el a **szellemi tulajdonjogot sértő vámárukkal szemben alkalmazható vámigazgatási intézkedésekre vonatkozó, európai közösségi, illetve magyar szabályozásban**. A következőkben e jogalkotási lépések legfontosabb rendelkezéseit vázoljuk röviden.

Többéves előkészítő munka után 2004. július 1-jén hatályba lépett az egyes szellemi tulajdonjogokat feltehetően sértő áruk elleni vámhatósági intézkedésekről, és az ilyen jogokat ténylegesen sértő áruk ellen hozandó intézkedésekről szóló **1383/2003/EK tanácsi rendelet** (közösségi rendelet), amely hatályon kívül helyezte a hamisított vagy kalóz áruk szabad forgalomba bocsátását, kivételét, újrakivételét vagy felfüggesztő eljárás alá vonását tiltó intézkedések megállapításáról szóló 3295/94/EK tanácsi rendeletet. 2004. október 30-án a közösségi rendelet végrehajtási rendelkezéseinek elfogadásáról szóló, a Bizottság **1891/2004/EK rendelete** (közösségi végrehajtási rendelet) is hatályba lépett.

Az említett közösségi rendeletek magyarországi végrehajtásához szükséges szabályokat az egyes szellemi tulajdonjogokat sértő áruk elleni vámhatósági intézkedésekről szóló **371/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet** (kormányrendelet) tartalmazza, amely – 2005. január 1-jei hatálybalépéssel – az egyes szellemi tulajdonjogokat sértő árukra a Közösségbe történő behozatalára, valamint a Közösségből történő kivételére és újrakivételére vonatkozó intézkedések végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló 98/2004. (IV. 27.) Korm. rendelet helyébe lépett. A kormányrendeletet a hatálybalépését követően benyújtott kérelmekre, illetve az azok alapján indult eljárásokra kell alkalmazni.

Az új közösségi rendelet által bevezetett legfontosabb változás, hogy a **kérelem benyújtására jogosultak köre jelentősen kibővül**, hiszen **2004. július 1-jétől nemzeti vagy közösségi növényfajta-oltalom, közösségi formatervezési mintaoltalom, illetve az irányadó jogszabályok értelmében, egyes mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, borok, valamint szeszes italok földrajzi árujelző-oltalmának megsértése** esetén is lehetővé válik az eljárás megindítása. A korábban hatályos közösségi rendelet alapján csak nemzeti vagy közösségi védjegyoltalom, nemzeti formatervezési mintaoltalom, nemzeti szabadalom és egyes termékekre az irányadó közösségi rendeletek alapján megadott, kiegészítő oltalmi tanúsítvány, valamint szerzői és szomszédos jogok megsértése, vagy a jogsértés alapos gyanúja esetén indulhatott meg az eljárás.

A jogosult Magyarországon a Vám- és Pénzügyőrség Közép-Magyarországi Regionális Parancsnokságához (a továbbiakban: Parancsnokság) **nyújthat be vámigazga-**

tási intézkedés iránti kérelmet, a közösségi végrehajtási rendelet mellékletét képező formanyomtatványon.

Lényeges változás, hogy **megszűnt a biztosíték összegének letétbe helyezésére vonatkozó kötelezettség**: a kérelemre indult eljárásban az áruk vámenőrzés alatt tartásával, illetve – adott esetben – megsemmisítésével kapcsolatban felmerült költségek megfizetésére a jogosultnak a kérelemhez csatolt nyilatkozatban kell kötelezettséget vállalnia.

A vámhatóság hivatalból indítja meg az eljárást, ha a közösségi rendeletben foglaltak alapján felmerül a jogsértés alapos gyanúja. Ilyen esetben a vámhatóság értesíti a szellemi tulajdonjog jogosultját, ha az ismert, vagy személye megállapítható. Ellenkező esetben a Magyar Szabadalmi Hivatalt, illetve a közös jogkezelést végző szervezetet keresi meg az azonosítás érdekében. A Magyar Szabadalmi Hivatal, illetve a közös jogkezelést végző szervezet a rendelkezésére álló adatok alapján három munkanapon belül tájékoztatja a vámhatóságot a jogosult személyéről. **A jogosultnak az értesítéstől számítva három munkanapon belül kérelmet kell benyújtania** a Parancsnoksághoz.

Amennyiben a Parancsnokság helyt ad a kérelemnek, a vámhatóság az áruk forgalomba bocsátását felfüggeszti vagy azokat lefoglalja, és erről értesíti a kérelmezőt. A kérelmezőnek az értesítés közlésétől számított 10 munkanapon belül igazolnia kell, hogy szellemi tulajdonjogának megsértése miatt pert indított, és abban ideiglenes intézkedés iránt kérelmet nyújtott be.

Amennyiben a jogosulttól nem érkezik igazolás, a vámhatóság e határidő lejártát követő munkanapon köteles értesíteni az áru bejelentőjét, birtokosát vagy tulajdonosát arról, hogy az értesítés közlésétől számított két munkanapon belül kérheti az áru vámkezelését. A raktározási díjat, illetve a lefoglalással összefüggésben felmerülő egyéb költséget az említett két munkanap tekintetében a jogosult köteles megfizetni, ezt követően azonban a költségek az áru bejelentőjét, birtokosát vagy tulajdonosát terhelik.

A közösségi rendelet lehetővé tette a tagállamok számára, hogy illeszkedési szabályaikban rendelkezzenek az **egyszerűsített eljárás** bevezetéséről. A kormányrendelet az állami költségvetési, valamint a jogosulti érdekek figyelembe vétele alapján alkalmazni rendelte a közösségi rendelet 11. cikkében foglalt, az áruk megsemmisítésére irányuló egyszerűsített eljárást. Amennyiben az áru bejelentője, birtokosa vagy tulajdonosa hozzájárul a megsemmisítéshez, illetve ha nyilatkozatát megadottak kell tekinteni, a megsemmisítést a vámhatóság e személy költségére végzi el.

Fontosnak tartjuk végül annak megemlítését, hogy a szellemi tulajdonjogok védelméhez kapcsolódó vámhatósági feladatok ellátására 2004. május 17-én a **Vám- és Pénzügyőrség Közép-Magyarországi Regionális Parancsnokságán létrejött a Szellemi Tulajdonjog-védelmi Osztály**. E szervezeti egység a kérelmek fo-

gadása és a szükséges vámhatósági intézkedések meghozatala révén járul hozzá a Vám- és Pénzügyőrségnek a szellemi tulajdonjogok védelmében játszott rendkívül fontos szerepéhez.

Dr. Baticz Csaba

Megszületett az innovációs törvény

Az Országgyűlés a 2004. december 20-i ülésnapján fogadta el a **kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvényt** (a továbbiakban: innovációs törvény vagy Itv.), amely – két, későbbiekben említendő rendelkezéstől eltekintve – 2005. január 1-jén lépett hatályba. Az új törvény egy kétségtől igen fontos versenyképességi kérdést, nevezetesen a hazai innovációt kívánja keretjogszabályként sikerre juttatni. Az innovációs törvény kapcsán jogosnak tűnik a **keretjellegű szabályozás** említése, hiszen egyrészt maga a törvény is fél tucatnál több rendelet megalkotására hatalmazza fel a Kormányt, másrészt pedig, az Itv. előkészítésének két éve alatt már megszületett számos, az innovációt érintő jogszabály, mint például a **Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról** szóló 2003. évi XC. törvény, a **Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatalról** (NKTH) szóló 216/2003. (XII. 11.) Korm. rendelet, vagy a **Kutatási és Technológiai Innovációs Tanácsról** szóló 255/2003. (XII. 24.) Korm. rendelet, amelyeket az innovációs törvény rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni.

Az innovációs törvény rendelkezései – a korábbiakban már említett nagyrészt keretjellegű szabályozás miatt – jelentős részben deklaratív jellegűek: a tényleges szabályozás feltehetően csak az innovációs törvény égisze alatt már megszületett és még elfogadandó alacsonyabb szintű jogszabályokkal együtt válik a jogalkalmazó számára kézzelfoghatóvá, vagy éppen az NKTH és más szervek által közzétett pályázati felhívások tartalmában nyilvánul meg az egyes kutatóhelyek felé (ld. az Itv. közfinanszírozású támogatásokról szóló IV. fejezetét).

Az innovációs törvény mindazonáltal tartalmaz számos olyan rendelkezést is, amelyek meghatározott jogokat biztosítanak, illetve kötelezettségeket írnak elő az Itv. hatálya alá tartozó kutatóhelyek számára.

Az innovációs törvény 18. §-ának (1) bekezdése a kutatóhelynek minősülő költségvetési szervnek és közalapítványnak, valamint az államháztartás alrendszeréhez kapcsolódó vagyonból létrehozott, **kutatóhelynek minősülő közhasznú társaságok számára szellemi tulajdon-kezelési szabályzat készítését írja elő**. Az indoklás szerint ezen szabályzatok „a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok védelmének, hasznosításának, a szellemi alkotások tudatos, felelős és előrelátó kezelésének fontos eszközei” lesznek. Közfinanszírozású támogatások elnyerésére irányuló pályázati eljárás során a pályázóknak rendelkezniük kell ilyen szabályzattal [Itv.

18. § g) pont]. Ez az előírás az innovációs törvény egyik olyan rendelkezése, amely csak 2006. január 1-jén lép hatályba. A **szellemi tulajdon-kezelési szabályzatok kidolgozását** elősegítendő, a 2286/2004. (XI. 17.) Korm. határozat 5. pontja az Oktatási Minisztérium, az NKTH és a Magyar Szabadalmi Hivatal részére módszertani útmutató kiadását írja elő a kutatóhelyek számára.

Az innovációs törvény fontos eleme, hogy a 19. § (2)–(10) bekezdéseiben foglalt feltételekkel (pl. korlátozott felelősségvállalás, illetve szellemi tulajdon-kezelési szabályzat megléte stb.) **lehetővé teszi, hogy a költségvetési szerv a kutatóhelyén létrejött szellemi alkotást nem pénzbeli hozzájárulásként ún. hasznosító („spin-off”, „spin-out”) vállalkozás tulajdonába adhassa**, apportálhassa. Az Itv. egyúttal a költségvetési kutatóhelyeket kiveszi az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 95. §-a (1)–(6) bekezdéseinek hatálya alól, amely rendelkezések többek között a központi költségvetési szervként működő kutatóhely esetében a Kormány jóváhagyását írják elő gazdasági társaság létesítéséhez, illetve az abban történő részesedés-szerzéshez.

A hasznosító vállalkozásban történő részesedésszerzésre a szóban forgó szellemi alkotás tekintetében jogosultságokkal rendelkező kutató számára is lehetőség van, illetve az Itv. 20. §-a (2) bekezdésének alapján erre pályázati forrásból támogatásra is számíthat 2006. január 1-je után. Ez az Itv. másik olyan rendelkezése, amely 2006. január 1-jén lép hatályba. Mindezekon túlmenően immár lehetőség nyílt arra is, hogy a költségvetési kutatóhely közalkalmazotti jogállású munkatársa a hasznosító vállalkozásnak – a munkáltató előzetes írásbeli hozzájárulásával – tagja vagy vezető tisztségviselője legyen, illetve azzal munkavégzésre irányuló további jogviszonyt létesíthessen [Itv. 21. §].

A fentiekben kiemelt rendelkezések kétségtől segítséget jelenthetnek a kutatóhelyek számára ahhoz, hogy hazai tudásközpontokká váljanak, valamint, hogy szellemi vagyonuk hasznosítását a lehető leghatékonyabban végezzék. Az innovációs törvénynek a versenyképességre, a hazai tudástőke gyarapodására gyakorolt kedvező hatásait ugyancsak az elővetekző hónapokban, években tapasztalhatjuk majd, nincs okunk azonban arra, hogy ne osztozzunk az innovációs törvény szövegét átható optimizmusban.

Dr. Németh Gábor

A 2005. évi jogdíjkielégítések kihirdetése

A közös jogkezelő szervezetek 2005. évi jogdíjkielégítései a korábbi évekhez képest némi késéssel és nem egy időben kerültek kihirdetésre – következőképpen közzétételre – a Magyar Közlönyben. Ennek oka az egyeztetési folyamat elhúzódása volt, amibe a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 2004. május 1-jétől hatályos jogharmonizációs módosítását követően az MSZH és – a lehívásra való hozzáférhetővé tételre irányadó (internetes) díjszabási feltételek tekintetében – az Informatikai és Hírközlési Minisztérium is bekapcsolódott. A következőkben az idei jogdíjkielégítések néhány fontosabb újonságát emeljük ki.

Az **ARTISJUS** jogdíjkielégítéseiben (megjelentek a Magyar Közlöny 2005/10. számában) érdemi változásokra az Szt. évközi módosításai (importőr fogalmi körének bővülése, „indokolatlan megkülönböztetés tilalma” helyett „egyenlő bánásmód” követelménye), továbbá a jogdíjnak az éves infláció mértékével nagyjából megegyező emelése miatt került sor. Ezekben különösen, az ARTISJUS jelentősen átalakította, illetve átstrukturálta a zeneművek nyilvánosság számára egyedi lehívásra („on demand”), hozzáférhetővé tételére vonatkozó jogdíjkielégítését. Az átdolgozást alapvetően az új típusú internetes zenefelhasználási modellek megjelenése tette szükségessé.

A **Magyar Reprográfiai Szövetség** díjkielégítésének (Magyar Közlöny 2005/10. száma) legfontosabb újonsága a jogdíjfizetéssel érintett eszközök körének bővülése a nyomtatóberendezésekkel. Ennek megalapozott jogi háttérét a reprográfiaira szolgáló készülékek körének meghatározásáról szóló 158/2000. (IX. 13.) Korm. rendeletet módosító 197/2004. (VI. 22.) Korm. rendelet teremtette meg. Ennek megfelelően 2005. január 1-jétől nem csak a fénymásoló és egyéb másolóberendezések behozatala után kell jogdíjat fizetni, hanem a nyomtatók és az összetett gépek (multifunkcionális berendezések) után is. A fénymásolók díjtételei az infláció mértékét meg nem haladó mértékben emelkedtek 2004-hez képest.

A **HUNGART** Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület jogdíjkielégítése (Magyar Közlöny 2005/26. sz.) – az átlagosan 5 százalékos mértékű tarifaemelés mellett – egy érdemi változtatást tartalmaz: a lehívásra („on demand”) hozzáférhetővé tétel fejében fizetendő díjknál új kategóriákat vezet be (ha a lehívható művek száma egy; ha a lehívható művek száma az 5-öt nem éri el). Ez a kiegészítés összhangban van a felhasználók igényeivel és a tényleges gyakorlattal.

A **Magyar Hanglemezkiadók Szövetsége** (MAHASZ) a zenegépekben történő felhasználás céljából készült többszörözés ez évi díjtételét a 2004. évre kihirdetett mértékkel (150 Ft) hirdette ki (Magyar Közlöny 2005/31. száma). A lemezbemutató céljára készült több-

szörözések jogdíjmértékét a 2004. évi jogdíjmértéknél kétszáz forinttal alacsonyabban határozták meg, amely – az inflációt is figyelembe véve – tizenöt százalékos csökkentést jelent. A számítógép merevlemezére, illetve tömörített zenei fájlok tárolására és lejátszására alkalmas berendezés tárolójára történő többszörözés esetén a jogdíj, naptári negyedévenként 45.000 Ft, hasonlóan a tavalyi év tarifájához.

Az **Előadóművészi Jogvédő Iroda** (MSZSZ-EJI) a rögzített előadás nyilvánosság számára lehívásra történő hozzáférhetővé tétele engedélyezésének jogdíjarafait az inflációt meg nem haladó, átlagosan hat százalékos mértékben emelte (Magyar Közlöny 2005/31. száma). Változás az is, hogy az MSZSZ-EJI elhagyta a jogdíjkielégítésnek a felhasználási szerződések időtartamát hat hónapban korlátozó rendelkezéseit, továbbá az adatszolgáltatási kötelezettséget, a sugárzási jogdíj esetében már megszokott, negyedéves periódusban határozta meg.

Az előadás sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára készült rögzítésének díjáról szóló jogdíjkielégítésben (ismétlési jogdíjkielégítés) meghatározott jogdíjmértékek valamennyi műsorszolgáltatási kategória esetében átlagosan hat százalékos mértékben emelkedtek. Az EJI 2005-től önálló tarifákat állapított meg a sugárzás vagy a nyilvánossághoz történő átvitel céljára rögzített szinkronfelvételek ugyancsak az Szt. 74. § (2) bekezdése alá tartozó felhasználása esetére. E tarifák alkalmazandók abban az esetben, ha az előadás eredetileg idegen nyelvű hangjához magyar nyelvű szinkronfelvétel készül.

A **FilmJus** Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete jogdíjkielégítésében (a filmalkotások sugárzással vagy egyéb módon történő nyilvánossághoz közvetítése, illetve egyes nyilvános előadással történő felhasználása után fizetendő jogdíjakról) a legfontosabb változás az, hogy a közlemény fogalomhasználatát hozzáigazították a vonatkozó törvények (Szt., Rttv.) definícióihoz (pl. audiovizuális mű helyett filmalkotás). A díjkielégítés ugyanakkor nem változtatott a tavalyi tarifák mértékén (Magyar Közlönyben történő közzététele folyamatban van).

A filmalkotások analóg vagy digitális hordozón (video-CD, CD-R, CDi, DVD) többszörözött példányonkénti terjesztése után fizetendő jogdíjakról szóló jogdíjkielégítésben pedig változást jelent, hogy a digitális hordozók mellett az analóg hordozók is szerepelnek, mivel a FilmJus a filmalkotások mind a digitális, mind az analóg hordozókon történő többszörözése és terjesztése esetén a szerzőket megillető jogdíjakat is érvényesíti. Ez a díjkielégítés sem változtatott a tavalyi tarifákon.

Dr. Kiss Zoltán

Magyar Formatervezési Tanács

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium a Magyar Formatervezési Tanács közreműködésével pályázatot hirdetett a **Magyar Formatervezési Díj** elnyerésére

A részletes pályázati felhívás, a jelentkezési lap és az adatlap megtalálható a www.gkm.hu és a www.mft.org.hu honlapon.

A pályázatok *termék, vizuális kommunikáció, terv, diákmunka* kategóriákban nyújthatók be.

A pályázattal kapcsolatban hívható telefonszám:
Majcher Barbara: 474 55 87
email cím: barbara.majcher@hpo.hu

Pályázat **beérkezési** határideje: **2005. április 25.**

Rendezvények

2005. március 10.	A 2005. évi Jedlik Ányos-díjak ünnepélyes átadása	2005. április 26.	Szellemi Tulajdon Világnapja
2005. március 22.	Szép beszélgetések a Garibaldi Klubban Dr. Vicsek Tamás akadémikus előadása	2005. május 11–13.	Szabadalmi ügyvivői továbbképzés (MIE rendezvény)
2005. április 1.	XIII. Innovációs Nagydíj díjkiosztó ünnepség	2005. május 18.	Üzleti módszerek és számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazása (EPO Konferencia az MSZH-ban)
2005. április 7.	A 2004. évi Moholy-Nagy László ösztöndíjasok tevékenységét bemutató kiállítás megnyitása	2005. május 24–27.	Industria Nemzetközi Ipari Szakkiállítás (Budapesti Vásárcsopont)
2005. április 19.	Szép beszélgetések a Garibaldi Klubban Dr. Biacs Péter előadása	2005. június 14.	Szép beszélgetések a Garibaldi Klubban Dr. Gergely János előadása

Tartalom

A Magyar Szabadalmi Hivatal 2004. évi hatósági munkájának mérlege	1
Elkészült a hatástanulmány a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat gazdasági hatásairól	2
A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv átültetésének hatása hazai jogszabályainkra	6

Változások a szellemi tulajdonjogot sértő vám-árakkal szemben alkalmazható vámigazgatási intézkedésekre vonatkozó szabályozás terén	9
Megszületett az innovációs törvény	10
A 2005. évi jogdíjközlemények kihirdetése	11
Pályázati felhívás a Magyar Formatervezési Díj elnyerésére	12
Rendezvények	12

HÍRLEVÉL A SZELLEMI TULAJDON VÉDELMEÉRŐL

A Magyar Szabadalmi Hivatal és a Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács kiadványa

2. évfolyam, 1. szám, 2005. I. negyedév
Megjelenik negyedévenként

Felelős kiadó: dr. Bendzsel Miklós

Szerkesztőség: Magyar Szabadalmi Hivatal · Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács Titkársága · 1054 Budapest, Garibaldi u. 2. · Telefon: 474-5987
Levélcíme: Pf. 552, 1370 · mszh@hpo.hu · <http://www.mszh.hu>

Terjeszti: a Magyar Szabadalmi Hivatal

Szerkesztőbizottság:

dr. Bendzsel Miklós, dr. Faludi Gábor, dr. Ficsor Mihály,
Dürr János, dr. Kiss Marietta, dr. Kiss Zoltán,
dr. Szabó Ágnes, Szitáné dr. Kazai Ágnes

HU ISSN 1785-7767

500 – MSZH – 2005.048